

Tospovírus bronzovitosti rajčiaka (Tomato spotted wilt tospovirus)

V 80-tich rokoch minulého storočia pestovateľov podzemnice olejnej, tabaku a rajčín v juhovýchodnej časti USA trápil tospovírus bronzovitosti rajčiaka, ktorý spôsobuje významné škody. Prvé zmienky popisu uvedeného vírusu sú známe z roku 1919 z Austrálie, no a dnes, vďaka širokému spektru hostiteľov vieme, že patogén je rozšírený po celom svete.

Podľa niektorých literárnych zdrojov tospovírus napáda až 550 druhov rastlín, z rôznych čeľadí. Hostiteľmi sú jednoklíčnolistové a tiež dvojkľíčnolistové rastliny. Z významnejších záhradníckych a poľných druhov sú to napríklad rajčiak jedlý, paprika ročná, uhorka siata, hrach, bôb obyčajný, ľuľok zemiakový a fazuľa záhradná. Prítomnosť však bola dokázaná aj na pelargóniách (*Pelargonium crispum*, *Pelargonium grandilorum*, *Pelargonium peltatum*, *Pelargonium x hortorum* a *Pelargonium zonale*), iskerníku (*Ranunculus asiaticus*) a cínii (*Zinnia elegans*).

Obr. 1 – Tospovírus na chryzantéme, ktorá je tiež jedným z hostiteľov (<https://gd.eppo.int/taxon/TSWV00/photos>)

Prejav symptómov je závislý od kmeňa vírusu, druhu a kultivaru hostiteľa, jeho veku a tiež od podmienok pestovania. Časté sú chlorotické lézie, kresby a krúžky na listoch. Môže dochádzať k nekróze stoniek, červenaniu, hnednutiu a tiež bronzovitosti. Bronzovitosť sa môže objaviť aj na listoch, pričom prejavom infekcie môže byť aj deformácia listov, rovnako ako aj stoniek. Pozorované boli aj nekrózy rastových vrcholov, ich deformácia a zmena farby kvetov. Plody hostiteľov nepravidelne dozrievajú a už na vyfarbených plodoch sa môžu objaviť krúžky červenej, žltej a bielej farby, niekedy nekrotizujúce. Prejavy vírusu však môžu byť aj skryté, teda navonok bez príznakov. Pre hostiteľov s plodmi, ako sú paprika alebo rajčiaky, môže prítomnosť tospovírusu bronzovitosti rajčiaka spôsobovať vážne ekonomické straty, pretože infikované plody sa stávajú nepredajnými.

Obr. 2 – Tospovírus na pelargónii
(<https://gd.eppo.int/taxon/TSWV00/photos>)

Obr. 3 - Tospovírus na paprike
(<https://gd.eppo.int/taxon/TSWV00/photos>)

K šíreniu vírusu napomáha aj približne deväť druhov strapiek, ktoré sú jeho vektorom. Strapky sa môžu vírusom nakaziť iba v priebehu larválneho štádia, kedy dochádza k ďalšiemu množeniu vírusu. Strapky zostávajú infekčné od nakazenia už počas celého života. Okrem toho sa vírus šíri aj infikovanými rastlinami. Veľmi častým primárnym zdrojom infekcie bývajú vegetatívne množené okrasné druhy rastlín. Zdrojom však sú aj reprodukčné orgány hl'uznatých a cibulovitých rastlín. Pri rajčiakoch bol zistený prenos tospovírusu aj pomocou osiva.

K základným opatreniam patrí nákup a výsadba zdravého rastlinného materiálu od overeného dodávateľa. V prípade výskytu, resp. podozrenia odporúčame infikované rastliny izolovať od zdravých hostiteľov a čo najskôr spáliť. Keďže jednou z ciest šírenia vírusu môžu byť aj vektory, odporúčame vykonávať ochranné opatrenia aj proti nim. Dobrou a zároveň účinnou ochranou môžu byť aj sieťky, ktorými hostiteľské rastliny ochránite pred negatívnym vplyvom škodcov.

Ing. Ivana Bugriová
ÚKSÚP – OOR
24.9.2021